Tečaj XIV. **NOVICE** List 50.

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v saboto 21. junija 1856.

Od nekterih tertam in sadnim drevesom škodljivih žižkov *).

Tisti kebrički, ki jih je vredništvo našega lista iz Istre prejelo in ktere je gosp. dopisnik S. v 48. listu resnično kot prave škodljivce v nogradih popisal, sem tudi jez vidil, in na prijazno opombo, naj bi kar vém od njih povedal, podam častitim bravcem sledeče skušnje.

Manjše pleme svetle plavkasto-zelene in tudi rudečkasto-rumene barve se nahaja po vseh nogradih in je že od nekdaj nadloga tertam; zato se imenujejo ti žižki na Vipavskem tertijoni in v Istri prav dobro tudi šipavnice, ker odščipujejo mladike in perje, kamor pokladajo po 3 do 4 jajčka in jih zavijajo v podobo cigar in tako nektere leta veliko škodo delajo. Nemško ime „Rebenstecher“ se dobro vjema s slovenskim „šipavnice“; pa zavoljo omenjenega zavijanja perja ga Nemci tudi imenujejo „Pfeifendreher“, „Drechsler“ itd. Profesor Fabrici mu je dal slovstveno imé „rhynchites betuleti“, ker se v nekterih severnih krajih tudi na brezah nahaja. — Pokončá se ta merčes, da se žižki sami ali pa še bolje v podobo cigar zavito perje do konca tega mesca (rožnika) nabere in sožgè, da se tudi zalega v njih pokončá.

Drugo dosti večje pleme, ki ga je častiti gosp. dopisnik iz Istre na ogled poslal, je tudi sila škodljivo tertam, pa se nahaja edino le v južnih deželah, posebno v Istri, Dalmacii, na Primorskem, v Vipavi, pa nikoli ni še Nanosa prelezlo; zato ga še nikoli nismo vidili na Dolenskem, pa tudi na Štajarskem in Ogerskem ne. Ta žižek, ki ima svoj černi život poln sreberno- ali zlato-svetlih lis, poklada svoje jajčica v zemljo, zato se tudi v vipavski dolini imenuje „tertijon zemljak“. Profesor Germar ga je na svojem potovanji v Dalmacii najdel in popisal pod imenom „loborhynchus“ ali „otiorhynchus giraffa“. — Pokončajo se ti nograški škodljivci, da se pridno lové in sožgó ali pa s kropom polijó.

S tertno plesníno pa niso ti tertijoni v nobeni zavezi; oni so bili že pred to boleznijo in škodujejo vse drugač kakor že ime „šipavnice“ kaže.

Pri ti priliki naj omenim še nekterih enacih rivčkarjev, ki pa so sadnemu drevju škodljivi.

Eden teh je tisti majčken, podolgast merčes, ki ima rudečkasto-rujave pokrovce s černo glavico in černim spodnjim životom, in kterega natoroznanci v latinskem jeziku „philobius oblongus“ imenujejo. Ali ima ta škodljivec tudi v slovenskem jeziku svoje posebno ime, ne vém; po pravici pa se šteje v versto šipavnic, ker se spomladi prikaže in popke sadnemu drevju odšipuje, pa tudi perjiče preverta in tako, pokončavši mnogo mladik, zaderžuje rast drevesa. Ona poklada jajčica v odšipljeno vsahnelo listje; — zato je treba na mladem drevji, kteremu je merčes posebno škodljiv, slediti po njem in ga pokončati, in nabirati tudi zvenelo listje in sožgati.

Neki drug enak merčes je posebno jablanom škodljiv, ki se v latinskem jeziku „anthonomus pomorum“ (Apfelblüthen-Rüsselkäfer) imenuje. Čern kebriček je z rujavimi pokrovci (peruticami), čez ktere pošev sega belkast pas. Čez zimo se skrije pod mah, s kterim so debla sadnih drevés obrašene, položí spomladi jajčica v cvetje, posebno jabelčno; iz jajčica pa se izleže červ, ki vznotraj cvetje pokončá in tako uniči sadje. Najde se ta škodljivec pozimi ali pa berž spomladi, dokler še drevje ne poganja, pod rahlo skorjo ali spodej na deblu pod mahom. Naj bolje je, da gospodar mah in pa odlušeno skorjo jablan in hrušk posterga z drevés v kakošno posodo ali kakošen pert, ki se pogerne na zemljo okoli drevesa, in vse, kar je nastergal, sožgè. Če je žižek jajčica svoje že v cvetje položil in se je iz njih že červ izlegel, naj se poterga vse cvetje, ktero se ni še odperlo in se po rujavkasti barvi dobro loči od zdravega cvetja, in pa sožgè, — saj je červivo.

F. Šmidt.

*) Tù popisani kebrički imajo vsi rivčke, s kterimi delajo škodo in se po nemški „Rüsselkäfer“ imenujejo; rivčkarje bi jih tedaj smeli po tem takem imenovati. Ker pa v Janežičevem slovniku beremo za „Rüsselkäfer“ ime „žižek“, smo ga vzeli; ali je pa tudi gotovo, ker drugi in tudi gosp. Janežič imenujejo tudi „Kornwurm“ žižka? Pis.

En dan v parižki razstavi.

Kdor ni mogel viditi v Parizu na ogled postavljene živine, o kteri je šel toliki glas po vsem svetu, bode zadovoljen, ako zamore kaj več bolj na drobno od nje brati. Taka se nam godí, in z nami vred menda vsem, kterim je mar za koristno živino, ki je perva podpora vsega kmetijstva. Naj tedaj povemo, kar smo zvedili; morebiti bo tudi zernice poduka vmes.

Najpopred nekaj od ovác, ki so bile v razstavi. Mnogo žlahne živinice je bilo s tako tanko volno kakor svila, mnogo pa tudi pitane, da je bilo veselje. Avstrijanske in saksonske plemena merinoške so bile perve kar se tíče žlahne volne; pa tudi severna ovca z dolgo bornejšo volno ima svoje prednosti; Angleži in pa kmetje holstajnski redijo sila veliko ovác tega plemena in so ž njimi prav zadovoljni; angležke ovce iz Jorkšira imajo volno, ki se dosti drago plačuje, zraven pa imajo mesa po poldrugi cent do 2 centa in še čez. Ovce iz Valahije in ogerske ovce pravega domačega plemena so zlo takega dobrega rodú kakor so angležke, in volna njih bi se utegnila še bolj požlahniti. Gotovo bi vlekli manjši kmetje veliko dobička iz reje tega valaškega ali ogerskega plemena tudi drugod, kjer je kraj za ovčjo rejo pripraven. Vidil sem dolgovolnato ovco tega plemena, ki je imela 2 centa mesa, 7 funtov in pol volne, zraven pa še čvetero jagnjet. Zavolj klaje nimajo veliko skerbí pri teh ovcah; zraven krav jih imajo ali pa se pasejo na répiščih.

Angleži so mojstri v živinoreji. Vse se je čudilo na angležkimi govedi. Če pogledaš angležko govejo živino, se boš čudil, kako skerbno je gleštana v vsem. Angleži umivajo z žajfnico, štrigljajo in česejo vsaki dan svoje krave; edine misli so vsi angležki živinorejci, da snažnost je pol klaje, zato se ne morejo prečuditi, da v druzih deželah tega ne vejo in da ne snažijo živine, kakor ima biti, da se dobro redí in da je zdrava; na glas pa se smejajo tisti neumnosti, da živini blato tekne in da se v blatu dobro redí! Angleži, razun gorjancev, deržé

vsi svojo živino v hlevih in je ne pušajo na pašnike. — Nar imenitniše angležko pleme je pleme iz Durhama; govedo tega plemena je veliko kakor mlad slon (elefant), in nič druzega ga ni kakor samo meso; rogovi durhamskih volov so komaj kake 4 pavce dolgi, okrogli in debeli; krave pa imajo tanje, dalje in zakrivljene rogé. Goved tega plemena kakor sploh skor nobene goveje živine ne upregajo Angleži; delo je le za konje — pravijo — goveja živina je za meso in mleko na svetu; z delom — pravijo — se izdelajo goveda in se ne spitajo kakor je treba. Brezaste in lisaste so večidel goveda tega plemena; v dveh letih so za mesnico spitane. Meso njih pa ni tako dobro kuhano kakor je pečeno. (Konec sledí.)

Naravoslovski pomenki, tudi gospodarjem v prid.

Mušice v Ložu na Notrajnskem.

Ker ni bilo letos ob pravem času mušic, kakor vsako leto po navadi, smo mislili, da jih ne bo; imajo namreč navado v sredi velikega travna gojiti se, in terpé do konca rožnika. Ker pa je letos tačas pogostoma deževalo in hladno bilo, so se zakasnile.

Preden za kaj več poprašam natoroznance zastran teh čudnih živalic, hočem ob kratkem popisati, kar nam je tukaj znanega od njih. Te baže mušice so pohlevne živalice, ne pikajo in ne pijejo kerví, kakor komarji ali druge muhe; deržijo se le pri vodi. Slišal sem tudi, da so pri černem morji in še drugod ravno takošne, kakoršne so tù v Ložu. Ne vém, ali je res.

Ta žival je dolga čez pol pavca, nje život je červu podoben, z devet černo-rujavimi pasovi, in z belo-rujavimi vmes; čez persi je nar debeleja, in nje herbet je višji kot širji, kadar peroti ima; debelost života je kakor so polževi rogovi; tanjši je proti zadnjemu koncu, glavo ima kakor druge navadne muhe; život je pa tako upognjen, da prav na vampu sedí, glavo in zadnji konec pa kviško derží; peroti ima lepo vkup stisnjene, četert pavca daljše od života; nog ima šestero: štiri ima po četertinki pavca, sprednji pa po pol pavca dolge; zadej ji pa dvé kakor las tanke, skor pavec dolge osti, ki ju kakor rogovilice na dvoje molí, rep nadomestujete. Njih opravilo je, zjutraj kadar solnce enmalo ogreje, do desete ure prav gosto rojiti; popoldne pa od pete ure do terdne nočí letajo, pa le nad vodo; sicer se razletijo za strelaj deleč od vode, pa ne rojijo tako gosto kakor nad vodó. Če je pa dež, kakor tudi ob hudi vročini posedajo po drevesih, zidovih in strehah, da jih je vse černo; berž pa ko se zvedrí, začno tako gosto rojiti, da solnce ne presije skozi; rojijo pa tako umetno ena proti drugi, da pol jih gré doli za vodo, pol pa gori proti vodi, in vendar se ne zadevajo. Sicer se vidi, da se ena v drugo zaganjajo, kakor da bi se terkale, pa to počnejo le zato, da bi se dvé vkup sprijele, kar se pa ne zgodí vselej; če ste se pa sprijele, stojí zgornja na spodnji tako na herbtu, da zamorete obé lahko leteti, samo da spodnja ima svoj život tako gori zakrivljen kakor kambica. Visoko letajo do osem sežnjev; nikjer pa ne tako gosto kakor nad vodo. Če pa huda sapa pripiše, so hipoma v kraji, in le, kjer je zavetje, še rojijo.

V imenu radovednih podám sedaj dvoje vprašanj: kako se te živali plodijo, in koliko časa živé?

Ker nar raje nad vodo in lužo rojijo, se vidijo v vodi na dnu, kjer so nar bolj rojile, pike kakor grah in še debeleje, bele, kakor da bi bile s soljo ali apnom potresene, in po naših mislih menimo, da se v vodi iz tistih belih jajčkov gojijo, in da se od vodnega sopuha živijo, ker jih nikoli ni viditi, da bi kaj jedle ali pile. Koliko časa pa vsaka živí? to nam ni znano; ker, kadar rojijo, jih toliko v vodo pocepa, da vse zdežama plavajo po vodi.

Morebiti se bo bravcem „Novic“ neverjetno zdelo, ako jim povém, da se tega merčesa od 5 do 15 voz nabere pri nekterih mlinih. Tù veržejo hlod čez vodo, in se jih v par dnéh že za cel voz nastreže; zmečejo se na kup, kjer se pa ne smejo pustiti dolgo, ker začnó hudo hudo smerdeti kakor gnjile ribe, in ko bi več časa na kupu ležale, se kup vname in na sredi vès rudeč postane, in tako zgorí, da ni za rabo. Iz njih je tako dober gnoj, da še človeškega preseže. Ta gnoj pa ravno prav pride o tem času za ajdo in repo gnojiti, in se razloči kakor noč in dan od navadnega živinskega gnoja. Ta mušičjak je tako hud, da, če bi se ga na debelo ali pa kakor z drugim gnojem po njivi natrosilo, bi vse zgorelo pod njim. Ko bi naši ljudje znali s tem mušičjakom prav ravnati, bi lahko iz enega voza mušic nar manj štiri vozé z zemljo zmešanega dobrega gnoja naredili. Kdor jih 15 voz nabere, dobí lahko, če 4 vozove zemlje vsakemu primeša, 60 vóz dobrega gnoja.

Ker so tedaj te živalice v prid kmetijstvu, bi radi vedili, kakor sem gori omenil, kako se zaredijo in pa koliko časa živijo? *)

Sicer se vidi redko ktera med njimi tudi bela te sorte, pa so še dvakrat večje, zato jih mi za matice kakor pri čbelah imamo.

Še veliko bi se dalo od njih pisati. Jez sem le toliko popisal, da bi s tem sprožil, da bi nam kak drug več povedal od njih.

J. Janežič.

Popotni spominki.

Dva dní v Goratanu. (Dalje.)

Kmali sem bil v Naborjetu. Želel sem zdaj terdnjave od znotraj pogledati, pa kar trenutka ni bilo zamuditi, sicer bi ne bil mogel biti že zvečer na Višarjah. Šel sem tedaj do narvišjega verha kanaljske dolíne unkraj Žabnic. Tukaj je pri potoku, ki izpod Višarij priteče, moj voznač ustavil, in jez sem se okrenil peš po stezi na desno proti gori. V podnožji hriba so koče, kjer postrežljive Žabničanke kuhajo romarjem krepčivne jedí. One so mi pravile, da malo pred je mnogo mladih gospodov memo na Višarje šlo. Ta novica je pospehovala moje stopinje; pa čeravno sem hitel, jih vendar nisem mogel dohiteti. Čisto sam sem korakal na goro, -- pa kmali se je stisnila noč, in nisem še deleč od ravnine bil, ko mi je doli z stolpa Višarij naznanjalo brenčeče zvonjenje večerni pozdrav Marije. — Noč je bila zdaj nastala; blišelo mi je le verh ozke dolíne od luninih žarkov razsvitljeno pečevje nasproti; — obdajala me je toraj tema in grobna tihota, ker razun ljubkega žuborenja hladivnih virčikov, ki pogosto izvirajo ob stezi, ni nič motilo nočnega mirú. Skoraj pri vsakem virčiku so za trudne romarje napravljeni sedeži, ki neizrekljivo mikavno vabijo k počitku in ponujajo okrepčivno hladilo žejnemu popotniku. Pa tudi velike skladovnice derv ob potu se ozirajo na popotnike, ki hočejo za pokoro kake polena nesti na goro.

Ko sem dospel verh ozke dolinice, skozi ktero me je dozdaj pot peljala, se mi je gojzd odtegnil in kmali sem se znajdel na prostorni zeleni in ravni trati, po kteri je mesec razlival svoje blede žarke. Tukaj so bili planinski pašniki, in živinica se je tako mirno pasla po njih, kakor podnevi, in še toliko mirniše, ker je ne pikajo zdaj hude muhe. Pot se združi tù z rabeljsko stezo in pelja zdaj na desno (proti zapadu) po prijazni dolinici do konca njenega, kjer se zopet v stermi breg spustí. Verh tega se mi je hipoma odperla divja ovčja dolína, omejena od visocih in stermih pečin, na ktere se pač oberniti smejo besede slavnega Vodnika:

„Sklad na skladu se dviguje
Golih verhov kamni zid;
Večni Mojster ukazuje —
Prid', zidar, se les učit!

*) Te mušice, kterih ljudstvo naše menda ne imenuje drugač kot vodne muhe, bi se prav za prav imele imenovati enodnevnice (Eintagsfliege, Ephemera), ker ne živijo več ko en dan, nektere le malo ur. Nahajajo se v več krajih po vodah. Znane so posebno dvoje. Prosimo, da bi nam jih nekoliko v majhni škatljici na ogled poslali. Potem kaj več od njih.
Vred.

Res, v mnogoverstnih podobah obdajajo to dolino sterme goličave, kakoršnih si človek komaj misliti zamore. — To in temno-modro, jasno obnebje s svitlo luno me je navdajalo z nepopisljivimi čutili; mnogokrat sem obstal pregledovaje veličastni prizor.

Odslej me je steza peljala po ravnem okrog golega verha in ravno je na Višarjih bila ura 3 četertinke na 9, ko se mi cerkev posveti. Dosegel sem tedaj cilj in konec današnjega potovanja, in akoravno vès spehan urne hoje, sem vendar stopil, zadostivši pobožni slovenski šegi, za malo trenutkov v cerkev, ki je odperta celo noč. Bila je čisto prazna, le dvoje svitlih lučic je gorelo poleg lepe podobe matere Božje. — Zapustivši cerkev sem se podal v nižje doli stoječe romarsko poslopje, akoravno se mi je zdelo, da me bodo znani duhovniki juter kregali zavoljo tega. Najdel sem ondi še vse na nogah; bilo je sicer mnogo romarjev, al mojih prijatlov ni bilo med njimi. — Po večerji mi je bila odkazana prav snažna izbica za prenočišče. Vročina podnevi in urna hoja na goro me je bila zlo prevzela; upal sem toraj kmali zaspati in spočiti se,—pa goljufalo me je. Namesti v posteljo me je gnalo zopet vèn pod milo nebo, kjer bi bil prelepo in toplo noč skoz in skoz lahko prečul. Ako me tudi niso obdajali prijatli, se mi je gibalo serce radosti polno; zakaj kamorkoli sem se ozerl, veličanski prizori so mi napajali lepote nenasitljivega duha. — Koliko je bilo ravno na času, ko sem se podal k počitku, nevém; pervi glasovi jutrajnega angeljskega češčenja pa so me zbudili že zopet iz spanja. Bledi svit lune se je bil umaknil rumenim žarkom jutranjega solnca, ki so zlatili že verhove pečovja, ko sem zapustil svojo izbico. Podal sem se zdaj zopet gor v cerkev, kjer so se kmali pričele sv. maše, ena za drugo; pri zadnji so oni gg. bogoslovci iz Celovca peli, ktere sem zvečer pri uhodu na goro terdno za svoje prijatle mislil. Po končanih sv. mašah sta me iz cerkve stopivšega kaj prijazno sprejela gg. kaplana Sumper in Ferčnik, obadva iskrena vlastenca in rodoljuba. V nju družbi sem zdaj vès čas bival in pri svitu solnca pregledoval Višarje in razgled na vse štiri okrajne sveta. Da! po pravíci imenuje slavni koroški pisatelj Jos. Wagner ta kraj „velikanski oltar, kterega je narava postavila Večnemu v slavo in čast“.

Višarska božja pot — koroški Nemci jo imenujejo sploh bolj le sveto goro — šteje svoj začetek iz štirnajstega stoletja, kar spričuje kronografikon nad presbiterijem cerkve, ki se glasi: „In hoC LoCo Mater ChrIstI In Venta stetIt“. (1360.) Kakor nam ljudski glas pripoveduje, so najdli pobožni pastirji v nekem bezgovem germu podobo Marije, pred ktero je živinica poklekovala. Kmali je privabilo to češčenje tudi mnogo ljudí na goro. V začetku so postavili nad germom revno kapelico, ki se je pozneje po obilnih milodarih romarjev spremenila v veliko cerkev, ktera ima podobo podolgastega križa. V nji stojí zdaj véliki oltar nek ravno na mestu, kjer je rastel nekdaj omenjeni germ, kar nam tudi gorí navedeni kronografikon svedoči. Lesem se shaja vsako leto pobožnih romarjev nebrojno število; je pa tudi kraj tako rekoč osredek čveterih deželá: Koroškega, Krajnskega, Goriškega in Furlanije. Pa tudi iz druzih dežel naše carevine se nahaja vsako leto pobožnih romarjev, tako da se število vsakoletnih obiskovavcev na kakih 50 tavžent šteti zamore. Cerkev, nizka sicer pa precej lepa (posebno presbiterij in véliki oltar nam kažeta obilni bliš; orglje pa bi imele enmalo bolje biti) stojí pod narvišjim homcom obraščene gore, ki ločena sloní na sterme pečine gole Višjegore. Pred cerkvijo je več lesénih kočúr, kjer se mnogo lepih rečí za odpustke prodaja; od teh hišic pa peljejo široke stopnjice dolí v duhovniško in dvoje romarskih poslopij, ktere poslednje imate prostor za kaka 2 tavženta ljudí.

Potov na goro je več; nar bolj navadna sta vendar od Žabnic in Rabeljna. Nazaj gredé pa se zamore na saném peljati, kterega to veselí. Žabničarji vozijo namreč za male krajcarje po strašno stermi stezi tako urno na malih saném romarje navzdol, da človeku skoraj sapo jemlje. Vsaki dan se vendar ne nahajajo ti voznači na gori, razun ako jih nalašč naročiš, ampak le o večih shodih. (Dalje sledí.)

Novičar iz avstrijanskih krajev.

Iz Istre 16. junija. S—c. [1]) Naj vam, drage „Novice“ povem morebiti nepričakovano veselico. Pred tremi mesci Vas nesem pervikrat v našo še le pred 4 leti napravljano šolo, da bi vidil, kaj da bodo moji šolarčki (65 na številu) k Vam rekli in kako se ponašali? Podam tedaj 8 let staremu fantiču 11. list letošnjega leta ter mu rečem: „Francek, poskusi tole brati“. Bil je sostavek pod nadpisom „Malih ptičic, zakaj jih ni?“, kterega brez spodtike še dosti dobro za pervikrat bere. Drugi skerbno poslušajo. Ko je končal, poprašam, ali je razumel, kar je bral? Odgovorí mi, da le nektere besede ne, in ko mu povem, da je to krajnsko, mi odgovorí: „ter je deboto kakor naše, kojo v školi štějemo“.

Malo malo razločka je tedaj med krajnskim, sedaj vse ptujšine čistim, in med jezikom našega primorja, ker ga že mali otroci pri pervem pogledu zadosti razumejo. In zakaj bi tudi ne, saj je ena mati Slava nas vse rodila.

Drugi dečak mi prebere „Milošnje in beračenje“ v 12. listu prav po volji, in vsi so bili veseli, da so danes kaj novega vidili in slišali. Vse, kar smo brali, sem jim še bolj na drobno razjasnil in dokazal korist teh bukev, ktere se imenujejo „Novice“ in se natiskujejo v Ljubljani; tudi sem jim obljubil, ako bodo dobri in pridni, jim bom večkrat iz njih kaj povedal pa tudi brati dal. Verujte mi, da se je ljubezen in želja do „Novic“ tako v serca naših otrok vtisnila, da so me potem večkrat po njih popraševali, dokler jim ne pokažem 14. lista, iz kterega smo brali „Cepljenje marúna v Liburnii na Istrijanskem“, od „koroških tepk“ in „novičarja iz Reke“ v 21. listu; zapazil sem pa, da posebno jim je dopadlo iz Istre kaj slišati; al kdo se bo temu čudil, da vsakemu je rojstni kraj naj bolj pri sercu. — Drugi dan dalje jim dam 34. list, pokažem „novičarja iz njih domovine“; oj, kako se jim je serčno veselje na obrazih igralo! vsak bi bil rad bral.

Mislim brez dvombe, da bi se mladina, tudi pri nas sila potrebnega nauka v sadjoreji rada poprijela, le da bi se ji učnik s poštenim plačilom in pa sadjo-sadišče oskerbelo. Al, žalibog, zato se tudi v Istri dosihmal še malo malo dela! Občine (soseske) obljubijo, da se bo to ali uno ukazano napravilo, al deset let po tem je vse še, kakor je bilo, pri starem.

Pa ne le samo šolarji, ampak tudi priletni ljudjé razodevajo ljubezen in nagnjenje do Vas, mile „Novice“, zakaj mnogokrat me poprašujejo, kaj da jim imam danes iz „folj“ [2]) povedati, ker sem jim večkrat že kaj pravil al od murbinih drevés [3]), od zatiranja gosenc, cepljenja sadnega drevja, al pa tudi ktero za kratek čas itd.; le škoda, da premalo ljudí pri nas zna brati in pisati, kar je dandanašnji vendar sila potreba in bo čedalje bolj, ako hoče ljudstvo napredovati v omiki na duši in telesu.

+ **Iz slovenskih goric** 18. junija. Danes smo na farnem pokopališču sv. Antona pokopali pridnega domorodca Janeza Terstenjaka, bratiča slavnega Davorina Terstenjaka. Rajni se je rodíl 30. maja 1823 v fari sv. Antona, in je bil mešnik posvečen 21. junija 1848. Pastiroval je ko kaplan pri sv. Barbari v Halozah, pri sv. Andreji v slov. goricah, na Muti in v Ernoži, in je bil povsod ljubljen ko zvest pastir od verne črede, ko ljubeznjiv učnik od šolske mladeži, in ko odkritoserčen prijatel od duhovnih bratov svojih. Pljučna bolezen ga je primorala iz službe stopiti in slednji čas ko deficient živeti. Božja volja je bila, da je svet zapustil, in odpotoval po plačilo svojih blagih

[1]) Kmetijski družbi poslanih 5 fl. smo izročili njeni dnarnici. Diplom bote kmali prejeli. Vred.

[2]) Tako imenujejo pri nas časopise po laški besedi „il foglio“, das Blatt.

[3]) Ktere se tudi pri nas sem in tam nahajajo. Pis.

trudov. Domovino svojo in narod slovenski je rajni ljubil ko desno svoje oko in skerbel pri vsaki priložnosti za njega omiko. Večkrat so doprinašale „Novice“ *) dopise in „Bčela“ in „Prijatel“ članke pod raznimi čerkami, v kterih je ali popisoval narodne običaje ali pa se junaško poganjal za pravice narodovnosti slovenske. Lahka mu zemljica bodi!

Iz okolice celjske.* Iz dunajskega zbora prišli milostljivi knez in škof Slomšek pridejo 21. tega mesca v Celje, bojo 22. v Celji imeli opravila; zvečer pridejo v Šen-Pavl, 23. v Trebovlje, 24. v Reko, 25. v Šent-Juri pod Tabrom, 26. na Vransko, 27. v Gomilisko, 28. v Brašlovče, kjer bojo drugi dan sv. Petra birmo delili. Dan prihoda povsod je popoldne proti večeru, kjer je škušnja v šoli, drugi dan sv. birma. 30. dan bo birma na Paki za to faro in Šent-Andreji.

Iz Sodrašce na Dolenskem 16. junija. J. D. — Pred nekimi leti so blizo Turjaka začeli železno rudo kopati. Ker pa je delo to težavno in tudi potrebuje dosti dnarja, da se cilj in konec doseže, so opustili kopanje in je čakalo do sedaj. Predlanskim kupi premožni grof L. grajšino Cušperg (Zobelsberg), začne kopati v tej okolici in najde v več krajih železno rudo. Dalje iskaje dobijo verh Turjaka in v vsi okolici njegovi (še celó hiše verh Turjaka so na rudniku zidane) obilo obilo rude. — Tudi v vélikih Laščah je dosedaj v trojih krajih obila najdba. In naprej od Lašč po nekterih hribih noter do vasí Žigmaric pri Sodrašci je povsod obilo rude, — pa koliko je zna še biti v naših krajih, bo prihodnost kazala. Da ob kratkem rečem: od Žigmaric do Škocjana 5 dobrih ur hodá in še dalje, je neizmeren zaklad rude. Imenovani grof je dal kake pol ure od Rašice proti sv. Antonu na Rebri velikanske poslopja in fužino zidati, ktera bo ena naj večjih v našem cesarstvu, in kakor se sliši bo kmali železo teklo, ker je že več tisuč centov rude nakopane. Tudi pervo najdbo v Turjaku je kupil, kakor se sliši, za 1900 fl., da je sedaj vse lastina tega blagega gospoda. — Pretekli teden so pol ure nad Sodrašco v Smrekavcu tudi rudo najdli, pa ne železno, ampak belo in svitlo. Ker je pa še le v preiskavi pri c. k. rudnarstvu v Ljubljani, ne morem za gotovo povedati, ktere baže da bo. Eni terdijo, da je svinec, drugi da tudi brez srebra ni; da je žveplo vmes, je gotovo. Bomo kmali zvedili, kako in kaj, in „Novicam“ na znanje dali.

Iz Verhnike 17. junija. J. T. Na Verhniki kakor v vsi okolici se sedaj vidijo nove kantonske table z imeni krajev. Ker zraven nemškega imena ima tudi povsod slovensko ime napisano biti, je tudi tukaj tako, in prav je, da popotnik tako lahko zvé imena krajev, skozi ktere potuje. Al neka pomota se je v napisih pri nas vrinila, ktero je treba omeniti, da se, če pred ne, saj pri novih napisih popravi. Pisavec teh tabel je pisal vse — nemško in slovensko — z nemškimi pismenkami, ker čuda! ni vedil, da slovensko se piše z latinskimi pismenkami, in da z nemško pisavo se moti Nemec, ako želí vediti, kako se ta ali uni kraj v domačem jeziku imenuje. Tako, na priliko, je Verhnika pisana z nemškimi čerkami Verhnika, kar se v nemščini Fernika namesti Verhnika bere. Kako lahko se nam kazé potem imena krajev itd., da jih včasih ni več spoznati, in da se unemajo čez leta jezikoslovne pravde o imenih domačih.

Novičar iz raznih krajev.

V torek je bil konec škofjega zbora na Dunaji. Po slovesni sv. maši se je podalo vseh 60 škofov še enkrat v zbornico, kjer so se narpoprej brali iz zapisnikov izpisani zborni sklepi; to je terpelo dobro uro; potem so se v latinskih govorih poslovili. Opoldne so bili vsi k obedu povabljeni h kardinalu, papeževemu poročniku. Drugi dan opoldne ob eni so se poslovili od presv. cesarja; naj stareji kardinal knez Schwarzenberg je v imenu vseh ogovoril Njih veličanstvo cesarja, kteri so veselje razodeli nad srečno dognanim zborom in obljubili, vse jim razodete želje resno prevdariti in, kolikor bo le mogoče, tudi doveršiti. O sklepih škofjega zbora še ni nič znanega, ker obljubo, nikomur nič razodeti, so zvesto spolnili. — C. k. polkovnik Müller se je po ukazu cesarjevem podal 14. dan t. m. v dunajsko Novomesto in okolico njegovo, ktero je unidan toča pobila, in je poškodovanim po mnozih soseskah podaril 14.500 gold.; — na Česko pa, kjer je tudi toča silno razsajala, se je podal general-adjutant cesarjev baron Kellner, da bi tudi ondašnjim nesrečnim milošinj podaril. — Žitna cena je po mestnih izkazih pervi teden tega mesca skor povsod po našem cesarstvu enmalo poskočila — zakaj? ne vémo. — Na Francozkem so bili te dní vsi časniki polni popisov, s kakošnimi slovesnostmi so praznovali kerst mladega cesarjeviča; vse druge novíce so se skrile pred to. Pa tudi na Angležkem so imeli pretekli teden le eno novíco, ktero so obdelovali od zora do mraka. Bil je namreč neki dohtar zdravilstva, William Palmer po imenu, od porotne sodbe v Londonu obsojen, da je svojega prijatla Johna Kooka zavdal s nekim strupom, ki se „stryhnin“ imenuje. Ker je on do zadnjega terdil, da je nedolžen, in ker so se za-nj celó nekteri zdravniki potegovali, da ni mogoče, za gotovo spričati, da je res tega hudodelstva kriv, in ker so nekteri od ministerstva terjali, naj se še enkrat natanjčna preiskava ponoví in zatega voljo izveršba sodbe odloží, je bilo vse radovedno, kaj se bo zgodilo; — al sodba je bila sklenjena, in ker res ni dvomiti, da se je Palmer ukrivičil hudodelstva zavdaje, se je stekla 14. dan t. m. sodba nad njim, — obešen je bil v Staffordu zjutraj ob osmih; čez 30.000 radovednih ljudí je privrelo vidit, kako se bo obnašal zadnje trenutke svojega življenja; — nastopil je z merzlo kervijo morišče in do zadnjega terdil, da je nedolžen. — Časniki sardinski so zlo pobiti od tistega časa, ko je minister Clarendon sardinski vladi vediti dal, da angležka vlada se ne bo vtikovala v laške zadeve; „da nimamo dosti od Angležev pričakovati, smo že pred vedili, — da bojo pa tako hitro laške zadeve pod klop vergli, tega — pravijo — se nismo nadjali“. — Turki v Skutari gerdo razsajajo; sliši se celó — kar pa ni še gotovo — da so angležkega konsula ondi umorili in latinsko cerkev razdjali. — V Arabii so se Turki hudo spuntali zoper sultana, ter pravijo, da ni več samostojen vladar in da pleše le kakor mu giauri (kristijani) godejo, ki so ga prisilili, da je v tistem nesrečnem Hatti-Humay-unu pravo vero — Islama — zatajil. Kolikšne homatije bojo še na Turškem, preden bo „Islamu“ zadnja ura bila! — Škof djakovarski Strosmajer je, kakor „Volksfr.“ piše, to leto za mnogotere milostne naprave 116.000 gold. določil.

*) Globoko v serce nam je segla prežalostna novica, da smo spet zgubili enega naj iskreniših, delavnih domorodcev, in lahko si mislimo velíko tugo bratovo nad zgubo toliko dragega mu serca. Al — Božja volja bodi naj češčena! Vred.

Milodari za Blejčane. Duhovni gospodje z svojimi farani v Braslovčah na Štajarskem 10 fl. — Gosp. Jak. Sajovec, kaplan v Beršecu na Istrijanskem, 1 fl. — Gosp. Janez Novak, korar v Ljubljani, 5 fl. — Gosp. Blaznik Jakob, zgodnik v Hrenovcah, 1 fl. 20 kr.

Stan kursa na Dunaji 19. junija 1856.

Obligacije deržavnega dolga	5 %	83	fl.
	4½ „	73½	„
	4 „	65	„
	3 „	50	„
	2½ „	41	„
Oblig. 5% od leta 1851		B 89	„
Oblig. zemljiš. odkupa 5%		75¼	„
Zajem od leta 1834		237	„
„ „ 1839		119½	„
„ z loterijo od leta 1854		107¾	„
„ národni od leta 1854		84⅜	„

Esterhaz. srečke po 40 fl.		67	fl.
Windišgrac. „ „	20 „	23¼	„
Waldštein. „ „	20 „	23¼	„
Keglevičeve „ „	10 „	10½	„
Cesarski cekini		4 fl. 46	
Napoleondor (20 frankov)		8 fl. 4	
Suverendor		13 fl. 50	
Ruski imperial		8 fl. 13	
Pruski Fridrihsdor		8 fl. 20	
Angležki suverendor		10 fl. 3	

Nadavk (agio) srebra: na 100 fl. 3¾ fl.

Odgovorni vrednik: Dr. Janez Bleiweis. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik.